

Charles Baudelaire

Les fleurs du mal (*Syndens blomster*) er en banebrydende titel på det, der skulle blive modernismens bibel, nemlig franske Charles Baudelaire's berømte og berygtede digtsamling fra 1857. At blande skønheden med det onde og lade det mødes i traditionel, formstrengt poesi med et ofte obscønt og blasfemisk indhold – det var sprængfarligt stof, og den unge digter kom da også i retten. Han blev idømt bøde, og seks digte blev helt fjernet fra bogen.

Charles Baudelaire inkarnerer bohemen som type: Det begavede borgerbarn, der lever på kant med borgerskabet og skaber provokerende kunst.

Han voksede selv op i en velstående familie i Paris. Faderen døde, da Charles var syv, og moderen ægtede en højtstående officer, den senere general Aupick. Han hadede papsønnen af et godt hjerte, og under sine jurastudier skejdede han så meget ud, at stedfaderen forsøgte at sende ham til Calcutta.

Det blev der dog ikke noget af, og da Charles Baudelaire blev myndig, fik han sin fædrene arv udbetalt og gik straks i gang med at formøble den. Samme år mødte han Jeanne Duval, der blev en livslang elskerinde. Duval og to andre kvinder udgjorde muserne i hans forfatterskab.

Baudelaire var en kunstkender, og hans første bog omhandler netop malerkunsten i form af kunstkritik fra salonerne, de årlige udstillinger i Paris. På dansk fik den titlen *Fra salonerne* (1845/1989).

I 1857 fulgte så den berygtede *Les fleurs du mal*, som digteren selv udvidede i 1861. Baudelaire var en ivrig opiumbruger og skrev bogen *Det kunstige paradys* (1860), der bl.a. handler om hash, opium og digteren Edgar Allan Poe, hvis værker Baudelaire netop i de år oversatte til fransk. Baudelaire's sidste vigtige bog er prosadigtsamlingen *Parisisk Spleen* (1869), der rummer 50 skitser, digte, allegorier og kortprosattekster.

Opgave

1. Undersøg i det første digt "Til en rødhåret tiggertøs" fra *Les Fleurs du mal*, hvordan Baudelaire tager parti for ofrene i det moderne Paris
2. Man skal ifølge Baudelaire rives med af det nye, der med sine værdier både er dragende og satanisk. Digteren skal indtage „flanørens" – dagdriverens – formålsløse synsvinkel. Undersøg, hvordan dette kommer til udtryk i digtet "Berus jer" fra *Parisisk Spleen*.

"Til en rødhåret tiggerske", 1857

1

Blege tøs med flammehår,
Som i laset kjole går,
Fattig er du, skøn tillige,
Tiggerpige.

2

Dit unge, magre korpus har
For mig, en sølle digternar,
Med sine fregners broderi,
En poesi.

3

Du har ynde og noblesse,
Du overgår enhver prinsesse;
De tunge træsko bær du med
Forfinethed.

4

Blev dine pjalter skiftet ud
Med hoffets allerbedste skrud,
Der om dig rigt draperet lå
Fra top til tå;

5

Hvis du ved lænden bar en dolk,
Skulle det afholde folk
Fra at byde dig foragt,
Men vise takt;

6

Hvis kjolens sløjfer, kjolens bånd,
Bundet med letsindig hånd,
Viste dine bryster nøgne
For vore øjne;

7

Og hvis du, kostbar, sagde fra,
Når de vilde klæ' dig af,

Trak dine egne grænser for
Hvem og hvor;

8

Ædle perler på niveau
Med sonetter af Belleau,
Ville du af dine slaver
Få som gaver;

9

Også ringere poeter
Skrev til dig banaliteter,
Mens de som fortabte stod
Ved trappens fod;

10

Page, ridder: alle var
Betagne af dig, selv Ronsard,
De vandrede i elskovsrus
Omkring dit hus!

11

Du gav langt flere kærlighed
End der var liljer i dit bed,
Og mer end en Vallois blev lagt
Under din magt!

12

– Men du, mit kære tiggerbarn,
Blir ved at rode mellem skarn
Og hos Vefour at tigge rester
Fra deres fester;

13

Det hænder, at du stjålet skeler
Til nogle billige juveler,
Som jeg ikke, undskyld mig,
Kan give dig.

14

Så gå da uden duftvand
Og smykker, magre ildebrand.
Lad, skønhed, nøgenheden være
Din pryde og ære!

Charles Baudelaire: "Berus jer!"

Man bør altid være beruset. Alting beror på det; det er den eneste opgave. For ikke at mærke tidens skrækkelige byrde, der knuser jeres skuldre og knuger jer til jorden, må I beruse jer uden ophør.

Men i hvad? I vin, i poesi, i dyd – som I vil. Men berus jer.

Og dersom det undertiden skulle hænde, på et slots trapper, på en grøftekants grønne græs, i jeres stues tungsindige ensomhed, at I vågner, og rusen allerede er taget af eller helt forsvundet, spørg så vinden, bølgene, stjernen, fuglen, uret, alt det, som flygter, alt det, som sukker, alt det, som rinder, alt det, som synger, alt det, som taler, spørg hvilken time det er; og vinden, bølgene, stjernen, fuglen, uret vil svare jer: "Det er beruselsens time! For ikke at blive tidens mishandlede trælle, så berus jer; berus jer uafladeligt! I vin, i poesi, i dyd – som I vil."

Charles Baudelaire: Berus jer! (1869). Fra *Parisisk spleen* (små prosadigte).

Baudelaires kunstkritik

Charles Baudelaire debuterede i 1845 med en anmeldelse af årets parisiske salon med titlen ”Salon de 1845”. Salonerne i Paris var i 1800-tallet en årlig tilbagevendende kunstudstilling, som globalt set blev anset for en af de vigtigste kunstbegivenheder. Efter debuten fulgte flere andre værker med kunstkritik fra Baudelaires hånd. Uddrag fra forskellige af Baudelaires værker med kunstkritik er samlet i bogen *Kunstkritik* (1945), der indeholder kapitler som ”Om indbildningskraften”, ”Om farven” og ”Om det moderne”.

Det er kendetegnende for Baudelaires kunstkritik, at han står med et ben i romantikken og et i det moderne. Baudelaire fremhæver Eugène Delacroix, som anses for en af de største franske kunstnere i den romantiske periode, og som Baudelaire kalder fortidens og nutidens mest originale maler. Men han er ligeledes fascineret af den spirende modernitet.

Ifølge Baudelaire skal kunsten skildre det evigt sande, men også kunne indfange det flygtige, det nye, det som sker: ”Det moderne, det er det forbigaaende, det flygtige, det netop opdukkende, Halvdelen af Kunsten, hvis anden Halvdel er det bestandige og uforanderlige” (s. 62). Baudelaire fremhæver illustratør og satiretegner Constantin Guys som en repræsentant for det nye.

En andet væsentlig pointe i Baudelaires kunstkritik er hans understregning af farven som formskabende i maleriet. Det kunne f.eks. være de mange forskellige farver, der tilsammen danner en kvindehånd i et billede. Han skriver desuden, at ”kunsten i øvrigt er en Abstraktion og fuldbyrder sig ved at ofre Detaljen for Helheden” (s. 48).

Når det vigtige i kunsten ifølge Baudelaire ligeledes er den betydning eller følelse, beskueren lægger ind i kunstværket, kommer man uundgåeligt til at tænke på moderne, abstrakte kunstværker – og måske endda nogle, som kommer efter Baudelaires analyse. Sikkert er det, at Baudelaire i sin kunstkritik betoner de abstrakte former, udtryksformer som stimulerer fantasien og samtidens aftryk på værket: ”Originalitet stammer fra det Stempel, Tiden paatrykker vore Fornemmelser” (s. 66). Hans kunstkritik er dog også blevet læst som en gennemtrængende analyse af hans egen digtning.